

II. Den dansk-spanske Handelstraktat af 4. Juli 1893.

ERINDRINGER AF

J. H. HEGERMANN-LINDENCRONE

med Noter af FR. LE SAGE DE FONTENAY.

Medens jeg var Gesandt i Stockholm, kom jeg paa en aldeles uventet Maade til at beskjæftige mig med Danmarks Handelsforhold til Spanien, i hvilke Islands Hovedproduct Klipfisk spiller Hovedrollen. Det faldt i min Lod at blive sendt til Madrid for der at afslutte en Handelstractat, ved hvilken det igjen blev muligt for Island at udføre Klipfisk til Spanien paa gunstige Vilkaar. Da min Mission lykkedes, blev min Reise til Madrid i enhver Henseende behagelig og interessant. Jeg vil her omtale dens Maal og dens Udfald.

Den 29. Marts 1884 havde Udenrigsminister, Baron Rosenørn-Lehn og den spanske Gesandt i Kjøbenhavn, de Castellanos, undertegnet en Handelstractat og en Søfartstractat, hvilke imidlertid aldrig kom til at træde i Kraft, da den danske Rigsdag vægrede sig ved at godkjende dem¹. Hovedbestemmelserne i Handelstractaten var, at visse i en den vedføiet Tarif B nævnte spanske Varer skulde indføres i Danmark toldfrit eller imod Betaling af de deri fastsatte Toldsatser, og at det samme skulde være Tilfældet med de i Tarif A opførte danske Varer (Klipfisk og Stokfisk) ved deres Indførsel i Spanien. For andre Varer tilstod hvert af Landene det andet Mestbegunstigelse.

Rigsdagens Vægring ved at bifalde Handelstractatens Toldsatser havde til Følge, at den islandske Klipfisk stilledes meget ugunstigt i Sammenligning med den norske og den engelske Klipfisk, da Norge og England ved Tractater² havde faaet privilegeret Behandling i Spanien for den paa-gjældende Vare. Vi havde siden 1884 maattet betale 23¹/₂ Pe-

¹ Se ovenfor 59 ff.

² Svensk-norsk Traktat med Spanien af 1883 ¹⁵/₃ (Sverges Traktater XIII, 238); engelsk-spansk Traktat af 1886 ²⁶/₄ (N. R. G. 2e série XIII, 503).

setas (Francs) pr. 100 kg., medens Norge og England kun betalte 18,70 Pesetas. Dette var allerede betænkeligt for os, men Sagen blev yderligere compliceret, da Spanien i 1891 opsagde sine Handelstractater med andre Lande, deriblandt Norge og England, og samtidig vedtog en ny Tarif, ifølge hvilken al Klipfisk skulde betale 36 Pesetas for 100 kg. i Indførselstold.

Situationen var derfor i Begyndelsen af 1892 denne: Danmark skulde strax og Norge efter Udløbet af dets Tractat med Spanien (det vilde sige fra 1. Februar) betale de omtalte 36 Pesetas i Indførselstold for 100 kg. og England gjøre det samme efter Udløbet af dets Tractat i Juni.¹

Udenrigsministeriets Directeur, Geheimelegationsraad P. Vedel, tilskrev mig under 26. Jan. 1892 et Privatbrev og anmodede mig om at meddele ham, hvad jeg kunde bringe i sikker Erfaring om de nævnte Forhold, for at han kunde komme rigtigt paa det Rene med Sagen. Han bad mig derom, da man ikke i Spanien havde nogen, som man kunde henvende sig til desangaaende. Jeg kunde forhaabentlig af den i Stockholm boende spanske Gesandt ved de tre nordiske Hoffer, Marquis de Potestad², og i det svensk-norske Udenrigsministerium faae god Besked.

Hvad jeg erfarede og meddelte Directeuren var, at Spanien havde tilbudt Norge at forlænge Tractatens Ikraftværen fra Februar til Juni, Tidspunktet for den engelsk-spanske Tractats Udløben. Følgen deraf var, at Danmark vilde betale indtil Juni en næsten dobbelt saa høi Indførselstold i Spanien som Norge og England, og at, dersom disse to Lande fik nye Tractater med Spanien¹, men vi ikke, vilde det uheldige Forhold til ubodelig Skade for Island vedblive. Med dette for Øie tilskrev Directeuren mig under 6. Febr. saaledes: „Kan De ikke sondere Marquis de Potestad, om han ikke har Lyst til at gjøre sig fortjent af Island og af de is-

¹ Om Norges Traktat se nedenf. 68. England-Spanien sluttede ingen ny Traktat, men Landene tilsikrede hinanden Behandling som mestbegunstiget Nation ved Noteveksel af 1894 ²⁰/₆-²⁹/₆ og ²⁸/₁₂-²⁹/₁₂, se Handbook of Comm. Treaties, London 1912, 894 ff.

² Don Luis Potestad y Carter, Marquis de Potestad-Fornari, Envoyé ved det danske Hof ¹/₁₁ 1890—²⁴/₂ 1893, tillige akkrediteret i Stockholm. Derefter Gesandt i Tanger.

landske Kjøbmænd? Hvem veed, maaskee brænder han af Begejrlighed efter at faae noget at bestille og vil med Begeistring gribe en Leilighed dertil; men han maatte rigtignok ikke vente, at vi kunde binde os ved Tarifbestemmelser, som Rigsdagen ikke vilde gaae ind paa. Men Mestbegunstigelse og moderate Toldsatser paa de Producter, som interessere Spanien, og fremfor alt Sikkerhed for, at det ikke vilde tabe noget men derimod vinde ved at tilstaae vor Klipfisk samme Begunstigelse som den norske og den skotske, — det synes mig at ville være tilstrækkelig Basis for en Overenskomst“.

Da jeg vidste, at Marquis de Potestad, som havde været min Collega i Washington, var en meget brav og intelligent Mand, paatog jeg mig med Glæde og gode Forhaabninger det mig af Directeuren tiltænkte Hverv. Jeg bad Marquisen om at spise til Middag alene med mig for at faae god Tid til at sætte ham vel ind i, hvad vi ønskede, og fik derved Leilighed til i Overensstemmelse med Directeurens Ønsker at udtale mig omtrent som følger:

„Vi paa vor Side behandle Spanien i Et og Alt som mest begunstiget Nation, og vor Toldtarif er saaledes beskaffen, at spansk Viin hos os uden Tractat nyder Fordele, som den ikke har i de fleste Lande, med hvilke Spanien har sluttet Tractat og hvem det har tilstaaet de Toldlettelser, som det hidtil har nægtet os f. Ex. med Hensyn til Klipfisk. Vor Viintold er nemlig ensformig og kjender ingen Alkoholgrændse, hvad der jo som bekjendt er yderst vigtigt med Hensyn til den svære og stærke Viin. Indførselen af spanske Producter stiger hvert Aar hos os, og navnlig har Det forenede Dampskibsselskabs regelmæssige Tjeneste langs den spanske Kyst bidraget særdeles meget til Udbredelsen af Sherry og andre spanske Viine i Danmark. Til Gjengjæld derfor behandler Spanien os derimod som en Fjende og det eneste danske Product, som vi kunne byde Spanien, vor Klipfisk, har hidtil maattet betale 23¹/₂ Pesetas for 100 kg., medens Norge (og vistnok ogsaa England) har betalt 18,70 Pesetas. Virkningen heraf har været, at den islandske Klipfisk har været saa godt som udelukket fra det spanske Marked, forsaavidt den ikke har kunnet liste sig

ind som norsk ved at lægge Veien over Bergen. Nu er Tolden sat op til 36 Pesetas for os, medens Norge, i det mindste til 30. Juni, kun erlægger den lave Told af 18 Pesetas 70 Centimer, og selv om denne umaadelige Forskjel ved en ny norsk-spansk Tractat blev noget mindre, er det dog at forudsee, at endnu mere end før vil vor Concurrance være udelukket. Er dette nu en Fordeel for Spanien? For det første vil det gjøre Det forenede Dampskibsselskabs Fart paa Spanien endnu mindre frugtbringende end hidtil, og bliver det paa Grund deraf nødt til at indskrænke den, vil Udførselen af spanske Varer til Danmark naturligviis tage af, idet som bekjendt spanske Skibe ikke ville træde i Stedet for vore for at opretholde Forbindelsen med Danmark. For det andet vil som sagt Virkningen blive at udelukke den islandske Klipfisk fra det spanske Marked. For den spanske Statskasse vil den høie Told paa vort Product ikke forøge Toldintraderne med en eneste Skilling; thi vi udelukkes som sagt uden videre; al Klipfiskeindførselen bliver norsk (eller engelsk), og Varen betaler kun den lavere norske Told. Men den spanske Statskasse vil endog lide ved at holde os borte fra Markedet. Thi tillades det vor Klipfisk at concurrere med den norske paa lige Betingelser, vilde naturligviis Virkningen blive, at Prisen sank, Forbruget vilde altsaa stige og Indførselstolden som Følge deraf give større Indtægt. Seer man nu hen til den fattige spanske Befolkning, for hvem Klipfisk er en meget betydelig Consumtionsartikel, saa vilde det ligeledes være en Velgjerning, om denne Vare blev billigere, ved at vi deltog i Forsyningen, for ikke at tale om, at som bekjendt islandsk Klipfisk er bedre og mere nærende end norsk.

Alt synes saaledes at tale for Imødekommelsen af vore Ønsker, der ikke blot ere retfærdige, men ogsaa stemme med Spaniens egne Interesser, baade fiscale og statsoeconomiske. Spanien behøver kun at tilstaae os, hvad, som sagt, vi alt for længst har tilstaaet det, nemlig Behandling som bedstbegunstiget Nation. Alt, hvad vi forlange, er lige Behandling med Andre, og naar vi faae den, begjære vi ikke, at Spanien skal sætte Klipfisketolden lavere end det selv vil

den maa for os gerne være 36 Pesetas, naar blot alle, vi iberegne, blive stillede paa samme Maade. Mere forlange vi ikke“.

Directeuren endte sit Brev til mig, hvori disse Bemærkninger vare fremsatte, med at sige: „Det er, hvad jeg vilde have sagt til Marquis de Potestad, dersom jeg havde haft Leilighed til at tale med ham, for at røre hans Hjerte og vække hans Interesse. Jeg beder nu herved Dem om at gjøre det, idet jeg ganske lægger Sagen i Deres Haand. Kunde De og Potestad komme til at forhandle en lille simpel Tractat, vilde de Begge gjøre baade os og Spanien en virkelig Tjeneste“.

Marquis de Potestad hørte med stor Opmærksomhed paa, hvad jeg havde at sige ham, og vurderede rigtigt det fuldstændig berettigede og naturlige i vore Ønsker. Han var meget ivrig for at bidrage til deres Opfyldelse og erklærede sig villig til uden Tøven at forelægge Sagen for sin Regjering. Da jeg meddelte dette til Directeuren, fik jeg under 16. Febr. et Svar fra ham, der lød saaledes: „Taket være Deres Evne til at sætte Dem i et godt Forhold til Deres Colleger og Deres behændige Fremstilling af de Argumenter, som tale for os, er Sagen jo for Tiden i saa god Gang, som kunde tænkes. Men jeg gjør mig dog ikke Illusioner om Resultatet, thi jeg veed af Erfaring fra tidligere Forsøg, hvor vanskeligt det er at faae det stolte og fordringsfulde spanske Cabinet til at tage imod Raison. Kommer der dog Noget ud af den Forhandling, som jeg antager, at Potestad faar Lov til at indlede med Dem, saa betragter jeg det som en uventet Succes, og bliver det ikke til noget, saa have vi i alt Fald gjort, hvad vi kunde, og det er altid en Trøst“.

Paa Foranledning af vor Samtale tilstillede Marquis de Potestad sin Regjering en særdeles klar og velskrevet Fremstilling af Sagen og fik derpaa en Skrivelse af 15. Marts, der gik ud paa, at den spanske Regjering vilde være villig til at forhandle med den danske om en Handelstractat. „Si on peut“, siges der i Skrivelsen, „nous garantir qu'un traité convenu entre les deux Gouvernements ob-

tiendrait l'approbation des Chambres Danoises, nous serions tout disposés à en aborder la négociation“.

Efterat Directeuren havde faaet Afskrifter af Correspondancen imellem Marquis de Potestad og hans Regjering, tilskrev han mig: „Ministeren (Baron Reedtz-Thott) mener, at det vil være nødvendigt for at vi kunne opnaae en Nedsættelse af Klipfisketolden, at vi forhandle ved en særlig Afsending i Madrid. Jeg fastholdt derimod, at Sagen, omend ad uofficiel Vej, var entameret i Stockholm ved Dem og Potestad, og at ligesom jeg ansaae Dem for den bedste Forhandler vi kunde have, saaledes var Potestad vistnok den for os gunstigste. I alt Fald forekommer det mig, at det maa komme an paa, hvorvidt Spanien ytrer Ønske om at Forhandlingerne føres i Madrid. Ministeren mener tillige, at vi eventuelt maa paatage os samme Forpligtelse som Norge til at subventionere en Dampskibslinie paa Spanien, det vil sige, at vi skulde garantere Tietgen, at de forenede Dampskibslinier betale sig fremdeles. En saadan Tilsikring for Tietgen finder jeg ingen Anledning til. En anden Sag vilde det være, hvis Spanien selv directe forlangte Danmarks Tilsikring om, at den bestaaende Dampskibslinie fortsattes, og ikke vilde lade sig nøie med den allerede eksisterende. Forresten betaler den sig for Tiden meget godt uden Subvention; jeg beder Dem udtale Dem til mig om disse to Punkter paa en saadan Maade, at jeg kan forelægge Deres Brev for Ministeren.“

Om Situationen, som den var blevet ved den spanske Regjerings ovenciterede Svar til Marquis de Potestad ytrer Directeuren sig i et Brev til mig af 26. Marts. „Jeg skal foreløbig“, siger han, „indtil jeg har faaet talt med Ministeren for Island (Nellemann) og Finantsministeren bemærke, at jeg da ikke finder det saa umuligt at tilfredsstille den spanske Regjerings i og for sig besynderlige Betingelse om Sikkerhed for, at Rigsdagen vil billige Tractaten, thi det kunde jo skee, ved at Ministeren tog Rigsdagens Bemyndigelse til at afslutte Tractaten paa visse Vilkaar. Men værre forekommer det mig at begribe, hvad en Tractat egentlig skulde komme til at gaae ud paa, da vi ikke ville

slutte nogen Tarifractat og Spanien (efter Slutningsparagrafen i Potestads Depeche) ikke vil slutte nogen Mestbegunstigelses-Tractat. Potestad synes at tænke sig, at Spanien maaskee uden nogen egentlig Tractat kunde vise os Retfærdighed, men det kan vel ikke tænkes, thi den nye Tarif er vel den ufravigelige Regel, hvor ikke særlig Tractat gjør Undtagelse. Jeg havde egentlig troet, at vi kunde have faaet en Mestbegunstigelses-Tractat med kort Opsigelse for det Tilfælde, at det ene af Landene forhøiede sin Tarif paa en urimelig Maade ligeoverfor Alle. Men som sagt, det er kun rent foreløbigt, at jeg siger dette, og jeg forbeholder mig senere at komme tilbage dertil, naar jeg er blevet klarere paa Sagen og maaskee ogsaa har hørt noget nærmere fra Dem efter Deres Samtale med Potestad.“

Som det fremgaaer af Directeurens ovenciterede Udtalelser, var det af Hensyn til den islandske Klipfisk Regjeringens Hensigt at søge at komme til Enighed med Spanien om en Handelstractat. Da det jo kunde tage megen Tid at forhandle om og faa godkjendt og ratificeret en saadan, var der al Anledning til at forsøge paa at opnaae, hvad Norge og andre Lande havde opnaaet, nemlig for Tiden indtil den paatænkte Tractats Ikrafttræden at betale en Minimaltold paa 24 pesetas i Stedet for den regulære Told paa 36 pesetas. Jeg fremstillede Sagen og dens store Betydning for os for Marquis de Potestad, og han satte sig strax i Bevægelse for at fremme den. Under 16. Juni tilskrev Directeuren mig som følger: „Nu er jo, som De har seet, den spansk-svensk-norske Tractat kommet istand¹, og efter den er Klipfisketolden for Norge nedsat til 24 Pesetas. Differencen i vor Disfaveur (imellem 36 og 24 Pesetas) er saa enorm, at Indførsel fra Island til Spanien, som begynder i Juli Maaned, ganske forhindres. Vil De ikke gjøre Potestad opmærksom derpaa og faae ham til at arbeide saa meget som muligt paa Sagens Fremme i Madrid? Hele

¹ 1892 ^{27/6} se Sandgren: Recueil des Traités de la Suède en vigueur, Sthm. 1910, 688 og Norges Handels- og Sjøfartstraktater, Kria. 1914, 204.

vor islandske Kjøbmandsstand er i Oprør, og De vilde blive den populæreste Mand hos Islænderne, hvis De kunde faae den Sag i Orden.“

Uagtet vi arbeidede af al Kraft paa Sagen, og uagtet Marquis de Potestad gjorde sit Bedste, fik vi først i Begyndelsen af December Meddelelse fra Madrid om, at fra 10. Decbr. vilde den islandske Klipfisk indtil videre kun have at betale 24 Pesetas i Told.

Directeur Vedel skrev til mig: „Vi maa vel nu begynde at tænke paa Forhandlingerne om den endelige Tractat. I saa Henseende vilde jeg gjerne have et Exemplar af den for nylig afsluttede svensk-spanske Handelstractat. Jeg mener nemlig, at, dersom jeg erindrer rigtigt, vilde den just passe for os. Dersom De tillige vilde sammenstille ganske kort de nugældende svenske Toldsatser for spanske Varer, behandlede efter Reglerne for mest begunstiget Nation, med de danske Toldsatser for samme Varer, vilde De gjøre mig en stor Tjeneste. En saadan Sammenstilling vilde nemlig afgive den bedste Motivering til vort eventuelle Forslag til Tractat.“

Jeg foretog derefter nedenstaaende Sammenstilling af de svenske og danske Toldsatser for en Række spanske Varer og sendte Directeuren den tilligemed det ønskede Exemplar af den svensk-spanske Handelstractat:

I.

Varer indførte fra Spanien til Danmark i 1891.

Dansk Tarif No.		Sverig	Danmark
1.	Affald, Handelsgjødning etc.	fri	fri
3.	Apothekervarer (ikke specielt anførte i Tarifen)..	fri	pr. kg 8 Ø.
7.	Bast.....	fri	fri
33.	Drueviin paa Flasker	(til og med 25% Alkoh.) pr. l. ikke mousserende 80 Ø. mousserende 1 Kr. 50 Ø.	pr. l. 52 Ø.
34.	do. paa Fougaster.....	pr. kg 50 Ø.	pr. kg 20,3 Ø.

Dansk Tariff No.		Sverig	Danmark
35.	Spirituosa paa Fla- sker (naar de kunne graderes).	pr. l. 1 Kr. 35 Ø.	(pr. hl. = 100 kg 20 Kr. 31 Ø.)
36.	do. paa Foustager	pr. l. 75 Ø.	pr. l. 50 Ø. pr. Vrtl. 1 Kr. 87 Ø. (1 l. = 1/8 Vrtl. 23,5 Ø.)
56.	Fjer.....	pr. kg ospritad fri, spritad 20 Ø.	pr. kg 20 Ø.
56.	do. „Plymer“	pr. kg oarbetad 15 Kr. arbetad 30 Kr.	Fjer til Pynt pr. kg 8 Kr.
66.	Figner	pr. kg 25 Ø.	pr. kg 3,3 Ø. (= 100 kg 3 Kr. 35 Ø.)
66.	Rosiner	pr. kg 15 Ø.	do.
66.	Svedsker	pr. kg 25 Ø.	do.
66.	Orangeskaller	do.	do.
69.	Mandler	pr. kg 35 Ø.	pr. kg 12 Ø.
69.	Kastanier	pr. kg 25 Ø.	do.
70.	Andre Skalfrugter (Nødder).....	pr. kg 25 Ø.	pr. kg 4 Ø.
	Kokosnødder	pr. Stk. 10 Ø.	
72.	Oranger	pr. kg 10 Ø.	pr. kg. 6 Ø. (= 6 Kr. 25 Ø. pr. 100 kg)
73.	Vindruer	pr. kg 50 Ø.	pr. kg 29 Øre (29 Kr. 61 Ø. pr. 100 kg)
74.	Andre Frugter	pr. kg 10 Ø.	pr. kg 1 Ø.
93.	Hamp	fri	fri
98.	Have- og Markvæx- ter	pr. kg 10 Ø.	fri
119.	Kork.....	Korkbark fri Korkar skurna utan beslag, äfvensom Korksulor pr. kg 7 Ø. med beslag 1 Kr. 20 Ø.	uforarbeidet fri forarbeidet pr. kg 6 Ø.
121.	Kornvarer (= andre Fabricater af Korn)	(rimeligviis pr. 100 kg 2 Kr. 50 Ø.)	frie
125.	Laurbærblade	pr. kg 12 Ø.	pr. kg 12 Ø.
185.	Olivenolie og andre Olier	pr. kg 2 Kr.	pr. kg 8 Ø.
199.	Risengryn	pr. 100 kg 2 Kr. 50 Ø.	pr. kg 8 Ø.
202.	Sæbe parfumeret el- ler i Kugler, Figu- rer etc.	pr. kg 50 Ø.	pr. kg 64 Ø.
	anden Sæbe	pr. kg 10 Ø.	pr. kg 4 Ø.
206.	Salt	frit	urenset Stensalt pr. kg 1,6 Ø., andet Salt pr. kg 2 Ø.
221.	Steen.....	poleret: pr. kg 6 Ø. andet: fri	ubearbeidet fri

II.

Varer opførte i Tableau B¹ til svensk-spansk Traktat af 27. Juni 1892 og som ikke findes omtalte i foranstaaende Liste over Varer indførte til Danmark fra Spanien.

	Sverig	Danmark
Plomb en lingots	fri	fri
Autres métaux bruts ² ...	fri	fri
Minerais	fri	fri
Sparte	fri	fri
Sardines	pr. kg 50 Øre	pr. kg 28 Øre
Sucre	pr. kg raffineret 33 Øre	pr. kg 5 Øre
	- uraffineret 33 -	
	eller 23 -	andet (flydende) Sukker
	- Sirup 10 Øre	fri.

I et senere Brev sagde Directeuren: „Jeg takker Dem særdeles meget for den svensk-spanske Tractat og for de oplysende Lister De tilføiede. Jeg har med al den Discretion, som De anbefaler, faaet bemeldte Tractat foreløbig undersøgt af Finantsministeren, der ligesom vi fandt den egnet til at lægges til Grund for en eventuel Tractat imellem os og Spanien. Som Deres Sammenstilling af Toldsatserne viser, tilstaae vi spanske Varer langt gunstigere Vilkaar end Sverig gjør det, og dog forlange vi slet ikke Andet, end hvad Spanien tilstaaer Sverig. Jeg mener som De, at vi bør strax tage fat paa Forhandling om en Tractat. Vi tør haabe, at Potestad faaer Bemyndigelse dertil. Vil De, naar De seer ham, hilse ham meget fra mig; det er en Fornøielse at have at gjøre med en saa loyal Mand som ham.“

I et Brev af 23. Jan. 1893 sagde Directeuren følgende: „Jeg vil dog ikke have, at De skal troe, at det er min Forsømmelse, at vi ikke forlængst have gjort Forslag til en Tractat med Spanien. Sandheden er, at allerede længe før Juul sendte vi til de forskjellige Ministerier Udkast til en saadan Tractat, for at de skulde yttre sig om det, men trods gjentagne Mindelser have vi ikke endnu Svar. Nu risikere

¹ Varer med Hensyn til hvilke Sverig anordner, at de ved Indførsel dertil ikke betale mere end samme Varer fra andre Lande.

² Ubearbejdet Guld, Kobber, Platin, Zinksølv, Sølv, Tin, Zink og andre Metaller.

vi at faae Straffen for vort Smølerie, og naar vi saa maaskee slet ikke faae nogen Tractat og desuden tabe vor midlertidige Behandling efter Minimaltarifen, saa maa vi bære Skylden her i Ministeriet.“

16. Febr. skrev Directeuren til mig: „Som De vel veed af Potestad, have vi nu sendt ham vort Forslag til en definitiv Tractat. Vi henstille til Spaniens Afgjørelse, hvorledes man ønsker Sagen forhandlet, forudsat at man overhovedet i Madrid accepterer vort Princip: ikke nogen Tariftractat, men Mestbegunstigelse. Gjør man ikke det, saa ville vi slet ikke forhandle. For det Tilfælde, at Forhandling om Detailler og Undertegning skal skee i Madrid, veed De jo nok, at Conseilspræsidenten og Baron Reedtz-Thott have tænkt paa Sponneck, medens jeg antager, at vi vilde være bedre tjente med, at De gik derned, og forudsat at De fremdeles ikke vilde have noget imod et saadant lille Trip, agter jeg som hidtil at holde paa mit Forslag.“

I Februar Maaned blev Marquis de Potestad forflyttet til Tanger og Marquis Prat de Nantouillet¹ blev hans Efterfølger. Det var ikke nogen velkommen Forandring for os, da Potestad havde vist den største Iver og Interesse for vor Klipfiskesag og sikkert vilde have været os en udmærket Støtte under de tilstundende Forhandlinger om Tractaten. Directeuren sagde, at vi aldrig havde haft en i enhver Henseende saa fortræffelig Minister fra Spanien som Potestad.

Under 5. Marts meddelte Directeuren mig, at man i Ministeriet fremdeles ønskede, at Tractaten kunde blive forhandlet med den spanske Minister i Stockholm og Kjøbenhavn. „Men“ skriver han „vi have, som De veed, altid forudseet, at naar det var nødvendigt, og naar vi først her eller i Stockholm (Marquis de Prat lader til at ønske, at det skal være her) ere blevne enige om Tractatens Indhold, og om muligt denne er blevet undertegnet her, da at sende en Mand til Madrid til Udvexling af Ratificationerne og til

¹ Don Pedro de Prat y Agacino, Marquis de Prat de Nantouillet, Ministerresident ved det danske Hof ²⁴/₂ 1893—²¹/₆ 1901, tillige akkrediteret i Stockholm. Derefter Gesandt i Mexiko.

Ordning af forskjellige Spørgsmaal om Udførelsen. Baron Reedtz-Thott ønsker meget at faae en dansk Gesandt i Madrid og begjærede Penge dertil, og ved den Leilighed brugte han ogsaa som Argument en Handelstractats Afslutning. Folkethinget nægtede den faste Gesandt, men tilbød af sig selv en Sum til en extraordinær Mission, hvilket vistnok var unødvendigt, da vi jo allerede have en Conto dertil, der væsentlig er calculatorisk. Som De seer, er der altsaa slet Intet forandret i vore tidligere Tanker. Ligesaa lidt er der bestemt noget om, hvem der eventuelt, hvis det bliver nødvendigt, skal sendes til Madrid.“

I Begyndelsen af April skrev Directeuren, at man for at tage nogen Bestemmelse om Missionen ventede paa Svar fra Marquis de Prat, og under 30. s. M.: „Vi blive dog vist under alle Omstændigheder nødte til en extraordinær Mission til Spanien, da Baron Reedtz-Thott har gjort saa meget ud af det til Rigsdagen, og jeg har altid ment, at det var Dem, som skulde sendes derhen. Men vistnok kan det, hvis det behøves, skee ved en anden, og foretrækker De at gjøre en lille Udflugt til Chicago, yil der næppe gjøres Vanskeligheder fra Ministeriets Side.“

Jeg svarede, at jeg havde opgivet Tanken paa at reise til Amerika for at see Udstillingen i Chicago.

Da vi underhaanden fik at vide, at man i Madrid holdt stærkt paa, at der snart kom en dansk Udsending til Madrid, og at vi kunde risikere at miste Rettigheden til Minimaltold for vor Klipfisk, hvis det ikke skete, fik jeg 1. Juni et Telegram fra Baron Reedtz-Thott, befalende mig at berede mig paa snarest muligt at begive mig til Madrid.

Jeg reiste strax til Kjøbenhavn for at faa mine Instructioner. Da jeg talte med Directeuren om Sagen og han bemærkede, at Udsigterne var ret lovende for os, da Sverigs Indførselstold paa Viin, den vigtigste spanske Vare, der forsendtes til de nordiske Riger, var meget høiere og den norske Indførselstold paa Viin ikke lavere end Viintolden i Danmark, maatte jeg fastholde, at det ikke forholdt sig saaledes. Den norske Viintold var meget lavere end den danske. Da vi fik Bevislighederne frem, viste det sig, at jeg

havde Ret. I en fra Finantsministeriet stammende Opgivelse, havde man taget Feil af Pund og Kilo. Directeuren blev bestyrtet derved og mente, at det vilde være nødvendigt først at faae noget at vide om, hvorledes Regjeringen i Madrid saae paa den Sag, forinden jeg begav mig paa Veien. Jeg svarede, at endskjøndt det jo vilde være høist ubehageligt for mig at komme hjem fra Spanien med uforrettet Sag, maatte jeg med Bestemthed holde paa, at jeg burde reise. Det modsatte kunde ellers let blive forkert udtydet i Madrid. Directeuren fandt til Slutningen, at jeg ikke havde Uret og billigede, at jeg begav mig paa Veien.

Conseilspræsident Estrup havde udtrykt Ønsket om at udtale sin Mening om Tractat-Spørgsmaalet til Baron Reedtz-Thott og mig og kom i den Anledning til denne, hvor jeg ogsaa mødte. Conseilspræsidenten holdt et Foredrag for os, som, naar Sandheden skal siges, ikke lærte os andet, end at han ikke syntes at have fulgt med, hvad der var skeet siden 1884, da Rigsdagen havde forkastet den tidligere Tractat. Han udtalte sig stærkt om Vanskelighederne ved at have med Spanierne at gjøre.

Jeg lagde min Vei til Spanien over Paris, hvor jeg fandt Leilighed til at tale med vor Gesandt Grev Moltke-Huitfeldt, som havde været Gesandt i Spanien¹ og var godt bekjendt med Forholdene der.

Paa den temmelig monotone Reise fra Paris til Madrid havde jeg det Held at have en Coupé for mig selv, saa at jeg i Ro og Mag kunde tænke paa det Hverv, som jeg havde paa-taget mig og som i flere Henseender frembød Vanskeligheder.

Jeg havde altid været af den Mening og fulgt det Princip, at inden man begyndte Forhandlinger, burde man først og fremmest tænke paa, hvem det var man skulde negociere med, og derefter indrette sine Udtalelser og sin Fremgangsmaade. Det var jo en Commission af Medlemmer af Cortes og ikke en Samling af experte Bureaukrater fra et Finantsministerium, som jeg om muligt skulde bevæge til at tilstaae os noget, som var af Vigtighed for Is-lænderne, uden at vi kunde give noget for det; og det var

¹ I Aarene 1856-60, se ovenfor 57.

Spaniere og ikke Englændere eller Amerikanere, som Commissionen bestod af. Jeg besluttede mig derfor til at udtale mig aldeles aabent om vore Ønsker og om hele Sagen og særligt at gjøre alt, hvad jeg kunde, for at stemme Commissionens Medlemmer saa vel for den, som jeg formaaede.

Den Virkning, som Opdagelsen af den ovenfor omtalte Feiltagelse fra Finantsministeriets Side med Hensyn til den norske Viintolds Beløb havde haft paa Directurens Mening om Chancerne for min Missions gode Udfald, kunde ikke andet end gjøre mig betænkelig. Uagtet sin meget lave Viintold havde Norge maatte betale for de i Tractaten opnaaede Fordele med Subventioner til dets Dampskibslinier paa Spanien, medens jeg skulde skaffe en ligesaa god Tractat uden at kunne give nogetsomhelst for den. Vi kunde ikke, da Rigsdagen var derimod, binde os til Toldfrihed eller visse bestemte Toldsatser for spanske Varer; med andre Ord: vi kunde ikke indlade os paa nogen Tariftractat, som jo maatte godkjendes af Rigsdagen. Spanien havde strax erklæret, at det ikke vilde indgaae paa en Tractat, som Rigsdagen igjen kunde forkaste. Vi kunde derimod afslutte en Mestbegunstigelses-Tractat, da en saadan ikke behøvede Rigsdagens Samtykke. Men en Tractat af den Art vilde Spanien ikke have noget at gjøre med.

Inden jeg reiste sydpaa, havde jeg med Directuren samtalt om den Stilling, som den svensk-norske Gesandt i Madrid, Baron Fritz Wedel-Jarlsberg¹ rimeligviis vilde indtage til vore Forsøg paa en tilfredsstillende Overenskomst med Spanien. Jeg troede bestemt, at den vilde blive gunstig for os, men kunde jo ikke vide; om han ikke nødig vilde see os opnaa en Tractat, som havde kostet os mindre, end Norge havde givet for sin. For om muligt at kunne regne paa Baron Wedels Neutralitet for ikke at sige hans Bistand, tilskrev jeg ham, som var en god Bekjendt af mig, om min Sendelse til Madrid sigende, at jeg stolede paa, at han vilde tage sig lidt af mig i den mig fremmede By. Jeg vidste,

¹ Fredrik (Fritz) Hartvig Herman, Baron Wedel Jarlsberg, f. 1855, svensk-norsk Gesandt i Madrid 1891—97; siden 1906 norsk Gesandt i Paris, Madrid og Lissabon.

at han havde en ganske udmærket Stilling hos den spanske Regjering og i Corps diplomatique.

Baron Wedel var saa venlig at modtage mig paa Bane-
gaarden og at bringe mig til Hotel de Rome, hvor jeg
skulde boe. Han inviterede mig til Middag den følgende
Dag i den lille udsøgte Klub, i hvilken han havde indmeldt
mig. Han havde indbudt Hertugen af Almodóvar del Rio¹,
Formanden for den af Cortes nedsatte Commission, med
hvem jeg skulde forhandle om Tractaten. Heraf fik jeg
strax det Indtryk, at Baron Wedel paa ingen Maade vilde
modarbejde os, og ansaae det for det rigtigste aabent at meddele
ham, hvad jeg kunde om mine Instruxer, og om hvorledes
jeg tænkte at gribe Sagen an. Da jeg havde gjort dette,
saae han ud som om der var noget, der morede ham, og
da jeg spurgte ham om, hvad det var, svarede han: „Det
var meget klogt gjort af Dig at vise mig saamegen Tiltro;
efter det kunde jeg ikke være bekjendt at lægge Dig Hin-
dringer iveien. Du havde imidlertid ikke behøvet at gjøre
det; jeg vilde ogsaa uden det have gjort, hvad jeg kunde,
for at Danmark, som jeg føler mig saa nær knyttet til, kan
opnaae, hvad det billigviis ønsker.“ Han viste i enhver Hen-
seende, hvor sande hans Ord var. Da jeg var kommet til
et tilfredsstillende Resultat med Commissionen, og det span-
ske Udenrigsministerium skulde tage Stilling dertil, spurgte
en af Embedsmændene i Ministeriet Baron Wedel, om det
vilde være ham ubehageligt, at vor Tractat kom istand,
hvortil denne svarede, at det ikke alene ikke vilde være ham
ubehageligt, men at det vilde glæde ham overordentligt
meget. Det var en stor Fordeel for os i den her omtalte
Sag at have at gjøre med to saa sjeldent loyale Mænd som
Marquis de Potestad og Baron Wedel.

Dagen efter min Ankomst var jeg i det spanske Uden-
rigsministerium og blev modtaget af Ministeren Moret y
Prendergast², en ganske ualmindelig distingueret Mand,
som var meget venlig, men vistnok i første Øieblik løb lidt

¹ F. 1859, kendt spansk Statsmand; jfr. nedenfor 77.

² Segismondo Moret y Prendergast, f. 1838, adskillige Gange Minister
i Sagastas Ministerier, 1909 Premierminister, død 1913 ²⁸/₁.

sur i de skandinaviske Riger. Da jeg sagde ham, at jeg var kommet for at afslutte en Handelstractat, svarede han: „Men vi har jo lige afsluttet . . . .“ og stoppede seende forundret paa mig. Jeg er sikker paa, at han var lige ved at blande Danmark sammen med Sverig. Understatssecretæren var derimod mere au courant med, hvem jeg var og hvorfor jeg kom.

Det var mig en stor Fornøielse ved Baron Wedels Middag i den udmærkede Nuevo Club at gøre Bekjendtskab med Hertugen af Almodóvar, der ogsaa var en høist distingueret og elskværdig yngre Mand, som senere blev Udenrigsminister og var Præsident for Conferencen i Algeciras. Han sagde mig, at han den næste Formiddag vilde komme og hente mig til et Møde med Tractat-Commissionen, til hvilken Udenrigsministeren havde henvist mig, og for hvilken Hertugen, Deputeretkammerets Vicepræsident, som alt sagt var Formand. Commissionen bestod af 8 Medlemmer af Cortes fra Spanien selv og fra Colonierne, og havde til Secretær Don Edoardo Toda, senere Generalconsul, en meget fremragende Sagkyndig i Toldspørgsmaal. Den havde til Hverv at afslutte Handelstractater med de paagjældende Regjeringers Repræsentanter i Madrid. Dens Møder fandt Sted i Finantsministeriets Bygning.

Efterat Hertugen havde bragt mig ind i Commissionen og havde gjort mig bekjendt med dens Medlemmer, tog jeg Ordet for at sige, hvorfor jeg var kommet til Madrid, og for at udtale det sikre Haab, at vore Forhandlinger vilde føre til et for begge Landene tilfredsstillende Resultat.

Jeg vilde, sagde jeg, udtale mig aldeles aabent og uforbeholdent. Det Kjendskab, som jeg havde til den spanske Charakter, gjorde mig overbevist om, at jeg derved vilde opnaae at blive rigtigt forstaaet af de Herrer af Commissionen. Vi skulde jo ikke have for Øie at kjøbslaae, men at søge at finde det, som samtidigt kunde være godt for begge Lande. Jeg vilde derfor ogsaa strax accentuere, at jeg fuldkomment forstod og indrømmede, at Spørgsmaalet om, hvorvidt Tractaten, som vi skulde forhandle om, kom i Stand eller ei, var af en langt større Betydning for Dan-

mark end for Spanien. Men jeg vovede at paastaae, at den paa to Maader vilde være af reel Nytte for Spanien. En god Ordning af Udførselen fra Island af Klipfisk til Spanien var af vital Interesse for Indvaanerne paa den af Naturen stedmoderligt behandlede Ø, hvor Productionen af denne Vare er et af de vigtigste Existentsmidler. Men ogsaa for Spanien vilde en saadan Ordning have en dobbelt Fordeel. Den vilde forhjælpe de mindre bemidlede Klasser i Spanien til en i kvalitativ og quantativ Henseende bedre Forsyning med et for den nødvendigt Næringsmiddel og den vilde hidrage meget til Forøgelsen af den stadigt voxende Udførsel til Danmark af de vigtigste spanske Producter, Viin, Sydfrugter, Kork etc. Dersom de danske Dampskibslinier paa spanske Havne ikke mere havde Klipfisk at bringe til disse, vilde de ikke dér kunne hente de spanske Varer for danske Havne, og den spanske Udførsel vilde lide derunder.

Ved Gjennemsynet af de danske statistiske Data, som jeg forelagde Commissionen, gjorde Hertugen Bemærkninger om Høiden af vore Toldsatser paa Viin og Kork, idet han forbeholdt sig i et følgende Møde at udtale sig mere indgaaende derom.

Da Mødet var forbi, sagde et af Commissionens Medlemmer til mig „Ce que vous avez dit était très bien, vous aurez votre traité“. Jeg turde ikke stole paa, at han vilde faae Ret. Uagtet Commissionens Formand og dens Secræter syntes mig at have vurderet vore Argumenter, var jeg bange for, at vor Told paa Viin og Kork kunde blive fatal for Tractaten.

Dagen efter det nævnte Møde søgte jeg Hertugen af Teguán, som var Udenrigsminister, dengang vi opnaaede foreløbig Behandling af Klipfisken efter Minimaltoldsatserne. Det var en ældre temmelig stiv Herre, som syntes at interessere sig særlig for vor Told paa Sydfrugter. Jeg forstod dette, da man sagde mig, at han producerte og udførte saadanne. Jeg var iøvrigt fornøiet med mit Besøg hos ham, da han lod mig forstaa, at Oppositionen i Cortes,

hvis Chef han var, næppe vilde modsætte sig vor Tractat, naar Commissionen havde accepteret den.

Da jeg underhaanden havde bragt i Erfaring, at Commissionen havde med Opmærksomhed gjennemgaaet de Aktstykker, som jeg havde givet den med Hensyn til vor Indførsel fra Spanien og vore Toldsatser, og var kommet til det Resultat, at den maatte fordre Nedsættelse af vor Viintold og vor Korktold, søgte jeg dens Secretær Toda, som jeg ansaae for at være gunstig stemt for vore Ønsker. Han bekræftede mig, hvad man havde sagt mig om Commissionens Synsmaade; jeg fremsatte igjen vore Argumenter for ham og forlod ham med det sikre Haab, at han vilde tage vort Parti.

Da jeg paa Opfordring af Hertugen af Almodóvar igjen indfandt mig i Tractatcommissionen, meddelte han mig, at Commissionen ligesom ogsaa Udenrigsministeren, Hr. Moret y Prendergast, med hvem der var blevet confere-ret, ikke kunde andet end finde vore Toldsatser paa Viin, især Flaskeviin, paa forarbeidet Kork (Propper), samt paa visse Frugter saa høie, at alvorlige Hindringer derved lagdes i Veien for Afslutningen af en Convention paa det foreliggende Grundlag.

Hertugen fremhævede igjen vor høie Told paa Viin i Flasker; da jeg imidlertid gjorde stærkt gældende, at vi ikke kunde forpligte os til nogen som helst Toldreduktion, hvortil Rigsdagens Samtykke jo desuden vilde være nødvendigt, samt at Tolden paa Viin i Bouteiller i Virkeligheden kun havde ringe Betydning med Hensyn til Danmark, hvor der ganske sikkert, selv om Tolden nedsattes, kun vilde blive indført et aldeles forsvindende Quantum spansk Viin paa Flasker, samt at nævnte Told, da den jo kun ramte en Luxusvare, var specielt vanskelig at faa formindsket, opgav Hertugen dette Punkt. Desto bestemtere erklærede han derimod, at noget maatte der gjøres med Hensyn til vor Told paa forarbeidet Kork (Propper), dersom en Overenskomst ikke skulde strande.

Hertugen erklærede, at Regjeringen ikke kunde forelægge Cortes en Tractat, i hvilken Indførselstolden paa spansk

Kork var højere end 10 centimer pr. kg. (vor var 17 centimer) og spurgte mig, om vi ikke kunde faa Rigsdagen til at votere en saadan Nedsættelse af Tolden paa Propper. Da jeg derpaa svarede, at det var umuligt, da Rigsdagen ikke var inde, spurgte Hertugen, om vi ikke kunde forpligte os til i næste Session at faa Nedsættelsen sat igjennem. Jeg gjentog, at det af de allerede af mig anførte Grunde var umuligt for os at paatage os nogen Forpligtelse af den Art, men erklærede mig i Overensstemmelse med hans derom yttrede Ønske villig til for min Regjering at forelægge det Spørgsmaal, om den vilde bemyndige mig til til den spanske Regjering at give Tilsagn om, at det vilde blive forsøgt ved næstkommende Rigsdag at faae Tolden paa Propper nedsat til 10 centimer pr. kg. (det vilde sige fra 12,5 Øre til 7,2 Øre). Jeg undlod ikke stærkt at accentuere til Hertugen af Almodóvar, at det omtalte Tilsagn naturligviis ikke vilde indeholde noget Løfte om, hvad Rigsdagen vilde vedtage, men kun om at Regjeringen vilde gjøre hvad den kunde for at faae den paagjældende Nedsættelse gennemført, ikke under Form af en tractatmæssig Forpligtelse eller Indrømmelse til Spanien, men som en almindelig Nedsættelse af Tarifen.

Jeg telegrapherede strax til Baron Reedtz-Thott saaledes: „Kan jeg give Tilsagn om, at vi ville foreslaae Told paa Propper nedsat til 10 centimer, hvis ikke Tractat i Fare“. Jeg fremstillede samtidig i en Rapport, hvor vigtigt det var, at jeg fik et „ja“ paa mit Spørgsmaal.

Det udmærkede Argument til vor Fordeel, som den svensk-spanske Tractat syntes os at frembyde, viste sig ikke saa effectivt, som vi havde troet. Da jeg fremhævede vore Toldsatsers Lidenhed i Sammenligning med de svenske, svarede man mig, at man havde regnet Sverig dets Broderland Norges Indrømmelser tilgode, samt at det jo ikke var den nuværende spanske Regjering, som havde antaget de høie svenske Satser. De Argumenter for os, som jeg hentede fra Fordelen for Spanien af Det forenede Dampskibsselskabs regulære betydelige Fart paa Spanien, havde derimod gjort godt Indtryk.

Til Svar paa mit ovenomtalte Telegram blev der mig telegrapheret: „Forudsat at vi derved virkelig kunne naae Maalet og som sidste og yderligere eneste Offer af os, er De bemyndiget til at erklære, at Regjeringen vil forelægge Rigsdagen den forlangte Nedsættelse paa Propper“. Jeg blev lidt forbauset ved dette Telegrams Udtryksmaade. „Sidste og eneste yderligere Offer“ syntes at tyde paa, at der allerede havde været nogle „Offre“. Det saakaldte „Offers“ Betydning bestod i, at Statskassen ved Nedsættelsen af Proppetolden vilde faa en aarlig Mindreindtægt paa 2000 Kroner¹. Til Gjengjæld derfor blev Indførselstolden i Spanien for Klipfisk fra Island nedsat fra 36 Pesetas til 24 Pesetas pr. 100 kg.

30. Juni meddelte jeg Tractatcommissionen Indholdet af Baron Reedtz-Thotts Telegram om Proppetolden, hvorpaa Hertugen af Almodóvar udtalte, at der altsaa var opnaaet Enighed med Hensyn til Tractaten, og at der saaledes kun stod tilbage, at Commissionen og jeg bleve enige om Redactionen af den til Forklaring af visse Udtryk i Tractaten bestemte Protocol, samt af Protocollen over Møderne. Saasnart dette var skeet, vilde Hertugen overlevere Sagen til det spanske Udenrigsministerium med Commissionens Anbefaling af Conventionens Undertegnelse.

Dagen efter blev jeg meget ængstelig ved at høre, at der var Tale om en Ministerkrise, som ogsaa, dersom den var blevet til noget, vilde have medført Udenrigsministerens Afgang. Undertegnelsen af Tractaten vilde saa i ethvert Fald blive udsat. Krisen blev ikke til noget, og om Aftenen 4. Juli undertegnede Hr. Moret og jeg den dansk-spanske Handels- og Skibsfartstractat. Den blev oversendt til „le Conseil d'Etat“ og vilde derfra gaae videre til Deputeretkammeret.

Ved Afslutningen af Conventionen opnaaede vi det, som

¹ Ved Lov af 1893 ^{24/11} nedsattes Indførselstolden for Korkpropper til 3.6 Øre pr. Pd., saalænge den dansk-spanske Handelstraktat af 1893 „forbliver i Kraft“. Se Lovtidende for 1893, 865 og der citerede Forhandlinger, særlig Bemærkninger til Lovforslaget i Tillæg A, Sp. 2375-90.

vi i saa høi Grad ønskede, nemlig at forskaffe Island, som havde lidt stor Skade som Følge af Rigsdagens Forkastelse af den i 1884 undertegnede Tractat med Spanien, en Af-sætning af dets Klipfisk paa lige saa gode Vilkaar som alle andre. Denne Fordeel fik vi egentlig for Intet.

Conventionen, for hvilken den svensk-spanske Tractat havde tjent til Model, indeholdt de i Handelstractater almindelige Bestemmelser om den ene af de contraherende Parters Undersaatters Handels- og andre Rettigheder i det andet Land, om Søfart etc. Da Spanien ikke vilde afslutte nogen almindelig Mestbegunstigelsestractat, kom Conventionen til at indeholde, at de to Lande gjensidig skulde tilstaae hinanden Mestbegunstigelse med Hensyn til visse nærmere i to Conventionen vedføjede Tableauer opregnede Producter. Det, som havde stor Betydning for Danmark, var, at Klipfisken fandtes blandt de 19 danske Varer, som blev mestbegunstigede i Spanien; for Spanien havde af de paa Tarifen opførte 23 Varer Viin, Frugter og Kork størst Vigtighed.

Naar „Danmark“ eller „dansk“ nævnedes i Conventionen, mentes dermed ogsaa Island, Færøerne og de danske vestindiske Øer. Ved Spanien forstodes der ogsaa de Baleariske og de Canariske Øer samt de spanske Besiddelser paa Afrikas Kyster. For danske Producter indført til Cuba og Portorico skulde Told betales efter Minimalsatserne. Conventionen skulde træde i Kraft strax efter Ratificationerne og forblive gjældende indtil et Aar, efter at en af Parterne havde opsagt den¹.

Da jeg til Udenrigsministeriet telegrapherede om Conventionens Undertegnelse og spurgte, om jeg kunde rejse hjem, fik jeg ja til Svar. Conventionen blev forelagt for Cortes 26. Juli, men kunde først blive behandlet dér i Høst-sessionen.

Inden jeg forlod Madrid for at vende hjem via Paris,

¹ Traktat med Slutprotokol ratificeret af Spanien 1894 ¹⁶/₇, af Danmark ³⁰/₇; Ratifikationerne udveksledes ¹⁰/₈. Bkg. Nr. 157 af 1894 ¹⁰/₈ (Lovtidende 628 ff.). Fontenay: Danmarks Traktater efter 1814, Bd. V (under Forberedelse).

modtog jeg et Brev fra Directeur Vedel, som glædede mig meget. Jeg vil imidlertid, idet jeg forbeholder mig i det Følgende at omtale Grunden dertil, gjengive her Indholdet af to Skrivelser fra Baron Reedtz-Thott. I den ene, som jeg modtog i Madrid, sagdes der: „Det er mig kjært for Deres Høivelbaarenhed at udtale min Paaskjønnelse af den Bestemthed, hvormed De er optraadt i Spørgsmaalet om den danske Viintold; og den Dygtighed, hvorved det er lykkedes Dem at faa Hertugen af Almodóvar til at frafalde sine Indsigelser paa det Punkt. Ogsaa med Hensyn til Proppesagen er det mig en Glæde at udtale min fulde Tilfredshed med Deres Optræden under Forhandlingerne“. I den anden Skrivelse stod der: „... Ved Afslutningen af Deres Mission er det mig en Fornøielse at udtale min fulde Tilfredshed med den Maade, hvorpaa det Hverv, der var Dem betroet, er ført til Ende. Jeg har ikke blot at bringe Dem min Tak for den Iver, hvormed De alt paa et tidligere Stadium har virket for Ordningen af Samquemsforholdene imellem de to Lande, men ogsaa for den Beredvillighed, hvormed De har stillet Deres Tjenester til den Kongelige Regjerings Disposition ved Overtagelsen af en Opgave, til hvis heldige Løsning det er mig en Glæde at kunne lykønske baade Hr. Kammerherren og det Land, hvis Interesser De med saa udmærket Dygtighed har varetaget“.

Den ovenantydede Grund til, at jeg har citeret de for mig smigrende Udtalelser, er følgende. Da jeg ved min Hjemkomst til Kjøbenhavn var til Audients hos Kongen, tillod jeg mig at henlede Hans Majestæts Opmærksomhed paa de Tjenester, som Baron Wedel Jarlsberg ved flere Leiligheder havde gjort den Kgl. Regjering, og jeg fremhævede tillige den store Tjenstagtighed og Beredvillighed, som han havde vist mig under min Mission i Spanien. Jeg tog mig den Frihed at fremhæve, at der vistnok kunde være Anledning til, at Baron Wedel modtog et Tegn paa Hans Majestæts Naade i Form af Storkorset af Danebrog. Kongen svarede, at mit Ønske vilde blive opfyldt.

Efterat det var blevet bekjendt, at Baron Wedel havde faaet den nævnte Decoration, var der flere, som lod mig

forstaae, at de paa mine Vegne var indignerede paa Udenrigsministeriet, fordi det havde indstillet Baron Wedel til Storkors, som om det var ham og ikke mig, der havde Æren for den dansk-spanske Convention. Det morede mig saameget mere at faa dem til at tie stille ved at fortælle dem, at det var mig og slet ikke Ministeriet, som havde foreslaaet Kongen Decoreringen, som jeg var overbevist om, at det ingenlunde var Interesse for mig, som havde inspireret dem.

Det blev mig fortalt, at Conseilspræsident Estrup, da han erfarede, at jeg havde afsluttet Conventionen, havde spydigt sagt: „Hegermann faldt jo Spanierne om Halsen“. Denne Bemærkning, der sikkert ikke var ment som en Compliment for mig, smigrede mig, da jeg just havde anseet det for den rigtige Maade at tage Sagen paa, naar man vilde have noget uden at kunne give noget for det.

Conventionen blev efter nogle Maaneders Forløb godkjendt saa vel af Cortes som af Senatet, og Ratificationerne udvexledes 10. Aug. 1894. Ved den Leilighed blev der ogsaa udvexlet Decorationer og jeg fik Storkorset af den spanske Carl 3.s Orden.

Som jeg allerede har sagt, var mit Ophold i Madrid ligesaa behageligt som i flere Henseender interessant.

Uagtet Conseilspræsident Estrup havde stærkt fremhævet Vanskelighederne ved at have med Spanierne at gjøre, og Directeur Vedel i et af sine Breve havde omtalt, hvor svært det var at faa det stolte og fordringsfulde spanske Cabinet til at tage imod Raison, gik jeg til Madrid uden pessimistiske Ideer om Spanierne og deres Regjering. Jeg blev som alt berettet ikke skuffet i mine Forventninger. Jeg har ikke nogetsteds truffet Folk mere forekommende i det Hele og mere behagelige i Forretninger og Forhandlinger. Baade i Udenrigsministeriet og i Commissionen syntes man at have de venligste Dispositioner imod det Land, som jeg repræsenterede, den Sag jeg havde at forfægte, og imod mig selv personlig. At have at gjøre med en Grandseigneur og fremragende Mand som Hertugen af Almodóvar var en Fornøielse, og Commissionens Secretær Toda var alt, man

kunde ønske sig. Det morede mig, at Hertugen, da jeg takkede ham for al hans Elskværdighed og beklagede ikke paa nogen Maade at kunne vise min Erkjendtlighed i Gjer-ning, svarede mig, at der dog var noget, jeg kunde gjøre for ham. Det var at skaffe ham en god Agent i Kjøben-havn for hans Sherryviine. Jeg gjorde det naturligviis. Da jeg under Forhandlingerne engang kom frem med nogle Argumenter med Hensyn til vor Told paa stærke spanske Viine, som hidrørte fra Viinhandlerne i Kjøbenhavn, smilede Hertugen og spurgte mig, om jeg vidste, at han var en af de største Exporteurer af Sherry i Spanien; han var der- for i Stand til at sige mig, at det, som man havde sagt mig hjemme, ikke holdt Stand. Vi maatte være Hertugen dobbelt taknemmelige, fordi han opgav Forlangendet om Nedsættelsen af vor Indførselstold paa Viin, i hvilken han personlig var saa interesseret.

Efter at Conventionen var undertegnet, gav Commis- sionen en meget smuk Diner for mig paa Madrids første Restaurant. Menuen indeholdt morsomme Navne paa Ret- terne inspirerede af det, som havde været Gjenstandene for vore Underhandlinger; Dineren var særdeles livlig. Jeg besvarede Høfligheden ved at give en Middag paa Hotel de Rome, hvor jeg boede, til hvilken jeg foruden Baron Wedel, som sad ligeoverfor mig ved Bordet, havde indbudt Uden- rigsminister Moret, et Par af de høieste Embedsmænd i Udenrigsministeriet, Hertugen af Almodóvar og Commis- sionens Medlemmer samt dens Secretær, endvidere den danske Consul Gamborg Andresen¹, Don Bonaventura Abar- zusa, Præsident for Nuevo Club, og nogle spanske Her- rer, med hvem jeg var kommet i nærmere Berøring. Det blev, takket være for en stor Deel Baron Wedel, en ganske ualmindelig munter Middag af den Art. Jeg havde paa Baron Wedels Raad sørget for, at Viinen var rigtig god, og jeg havde den Satisfaction, at Udenrigsministeren og de andre Gjæster satte Pris paa den og nød den, som om de havde været Svenskere. Der hændte det Morsomme, at

¹ J. E. Gamborg Andresen blev 1895 ²⁰/₆ udnævnt til dansk Consul i Madrid og døde som saadan 1908 ¹⁸/₇.

Hr. Moret, den første Taler i Cortes, da han svarede paa en Skaal, jeg havde udbragt for Dronningen og for Spanien, stoppede i det et Øieblik. Jeg havde ham mistænkt for, at han igjen var lidt i Vildrede med de tre nordiske Lande.

Igjennem Udenrigsministeriet havde jeg ved min Ankomst søgt om Audients hos Dronning-Regentinden, Marie Christine, den lille Konges Moder, for at overlevere mine „lettres de créance“ som overordentlig Gesandt „en mission extraordinaire“. Paa den dertil berammede Dag kom „l'introducteur des Ambassadeurs“ Hr. Zarco del Valle, hvem jeg erindrede som en af Damerne meget apprecieret Legationssecretær i Kjøbenhavn, for at hente mig i en Galacrosse, ved Siden af hvilken der red en temmelig corpulent Staldmester, som jeg hvert Øieblik frygtede for at se ligge med sin Hest paa de hede glatte Brosten. Hr. Zarco instruerede mig paa Veien om, hvor mange Buk jeg skulde gjøre for Dronningen, som vilde sidde ned med Udenrigsministeren og et Antal mandlige og kvindelige Hoffolk staaende i Baggrunden. Han fortalte mig, at det meget ofte var hændt ham, at Missionscheferne havde glemt de Creditiver, som de skulde aflevere til Majestæten. Hans første Spørgsmaal til mig var derfor ogsaa, om jeg havde mine. Jeg var den 133te Gesandt, som han havde ledsaget til Tiltrædelsesaudientser.

Slottet i Madrid var meget imponerende, og Ceremoniellet ved Audiencen var det ikke mindre. Efter at vi havde passeret igjennem jeg veed ikke hvormange store Sale, kom vi ind i Throngemakket, i Midten af hvilket Dronningen sad ved et lille Bord. Jeg overbragte H. M. Kongens Hilsen og omtalte Øiemedet med mit Komme og fik til Svar nogle naadige Ord af Dronningen, der havde noget meget venligt ved sig. Jeg gjorde igjen de tre foreskrevne Buk og kørte tilbage til Hotellet med Introducteuken ledsaget af Staldmesteren, som heldigviis kom helskindet fra Turen. Jeg havde naturligviis kun ringe Anledning til at betragte Følget, som stod bag Dronningen tilligemed Udenrigsministeren. Jeg saae dog saa meget af Hofdamerne, at

jeg tænkte det samme som Shahen af Persien sagde til Napoleon 3., da han saae Keiserindens Damer: „Celles-là, Vous devrez les renouveler.“

Dagen før jeg reiste til Danmark, var jeg til Afskedsaudients hos Dronningen. Hun modtog mig i en lille Salon og var alene. Hun var ganske overordentlig naadig og venlig og talte med stor Hjertelighed om Dronning Louise og Kong Christian 9. Medens jeg fortalte, at jeg forgjæves havde forsøgt at faae et Glimt at see af Kong Alfonzo, hørtes der i Værelset ved Siden af en Barnestemme, og Dronningen spurgte mig, om jeg havde Lyst til at see Kongen. Da jeg naturligviis svarede, at det vilde jeg meget gjerne, bad hun Laquaien sige, at hun vilde tale med Kongen, hvorpaa denne kom ind. Det var en meget net og sympathisk Dreng paa omtrent 7 Aar. Han fortalte sin Moder, at han skulde ud at ride, og hun bad ham være forsigtig. Hilsende meget pænt og værdigt paa mig, kyssede han Dronningen paa Haanden og foer som en rigtig Dreng ud af Døren. Det var en nydelig lille Familiescene.

Da mit Ophold i Madrid jo faldt i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli, var Varmen for stærk til at reise til Sevilla eller andre Steder, som jeg gjerne vilde see. Af socialt Liv var der saa godt som intet; alle spanske og næsten alle Corps diplomatique's Damer var borte. Kun paa den tyske, den østerrigske og den italienske Ambassade var jeg til mindre Diner'er. Af Bekjendte blandt Diplomatene fandt jeg blot den italienske Ambassadeur Marquis Maffei og den tyske Ambassaderaad Grev Henckel von Donnersmark, som senere blev Gesandt i Kjøbenhavn¹. Dersom jeg ikke havde haft Baron Wedel til dagligt Selskab, vilde Tiden have forekommet mig noget monoton. Vi spiste ofte sammen i Nuevo Club, hvor la cuisine var ligesaa udsøgt som Selskabet. Jeg traf næsten altid der den Mand, som det interesserede mig mest at være sammen med, Hertugen af Almodóvar.

Af Adspredelser var der meget faae. Med Baron Wedel kjørte jeg ofte efter Solnedgang Ture i Madrids meget øde

¹ Akkrediteret i Kbh. 1906 ¹²/₄—1910 ²⁹/₃.

Omegn, som dog i Maaneskin kunde tage sig ret fantastisk ud, og vi undlod aldrig at gaae til Tyrefægtningerne, som interesserede mig i høi Grad. Det var imponerende at se Tyrefægternes Koldblodighed og Mod ligeoverfor de lumskede og ondsksfulde Tyre. Aparte var det at see Publicums Harne, naar en Toreador syntes at mangle Mod eller var ubehændig, og naar en Tyr syntes at være feig. Publicum raabte op til det Medlem af Madrids Magistrat, som præsiderede ved Fægtingen, og skjeldte ham ud, som om det var hans Skyld, at Mændene og Dyrene ikke vare, som de burde være.

Efter min Tilbagekomst til Danmark, var jeg en kort Tid i Norge og besøgte Indenrigsminister Thorne paa hans Landsted ved Moss og kunde fortælle ham om den ganske ualmindelig betydelige Stilling, Baron Wedel havde i Madrid i enhver Henseende. Jeg fik derved at see, hvor meget det var bekendt og anerkendt i Christiania.
